

VISION

Časopis pre žiakov, učiteľov a priaznivcov

CZŠ sv. Michala Michalovce

2/2025

Mikulášska tradícia je nám dobre známa. Majú aj inde takého Mikuláša ako na Slovensku?

Svätý Mikuláš z Myry

Historickou postavou, ktorá stojí za oslavou sviatku svätého Mikuláša, je kresťanský kňaz a neskôr biskup, ktorý žil v 4. storočí v meste Myra v dnešnom Turecku. Znáмым sa stal pre svoje láskavé a štedré skutky a zázraky. Za jeho najznámejší čin sa považuje zachránenie troch dcér z chudobnej rodiny, ktoré nemali na živobytie. Keď sa o ich osude dozvedel Mikuláš, začal im v noci nosiť mešec s peniazmi a klásť ho na okno. Otec dcér bol zvedavý, kto je tento dobrodinec, na Mikuláša si počkal a poďakoval mu. Mikuláš ho poprosil, aby jeho tajomstvo nevyzradil a aby dal peniaze dcéram na veno.

Vďaka tomu vznikla tradícia rozdávania darčiekov. Deň, kedy zomrel, sa oslavuje vo väčšine zemí ako sviatok Mikuláša. Pripomína sa jeho štedrosť a dobrota. Traduje sa, že rozdávanie sladkostí sa zaužívalo v Holandsku, odkiaľ sa dostalo do Severnej Ameriky. Druhou verziou je, že zvyk prišiel z Nemecka.

Sviatok svätého Mikuláša u nás pripadá na 6. decembra. V ostatných západných kresťanských krajinách sa tiež oslavuje 5. alebo 6. decembra. Východokresťanské krajiny oslavujú 19. decembra podľa starého cirkevného kalendára.

Zvyky na svätého Mikuláša

Oslavy svätého Mikuláša sa vo svete rôznia, s týmto sviatkom sa spájajú rozmanité tradície. Všetky však majú spoločného menovateľa – obdarovávať druhých, konať dobré skutky, byť štedrý a láskavý.

Na **Slovensku** a v **Čechách** sa o svätom Mikulášovi traduje, že chodí odetý do biskupského rúcha v sprievode anjela a čerta. Deti, ktoré sa správali celý rok pekne, odmeňuje drobnými darčekommi – sladkosťami, ovocím, orieškami. Deti, ktoré svojich rodičov neposlúchali, dostanú balíček uhlia alebo cibuľu. V predvečer sviatku si deti očistia čižmičky, umiestnia ich do okna a uložia sa na spánok v nádeji, že ich Mikuláš odmení. Ráno si v čižmách nájdú svoju mikulášsku nádielku.

V **Poľsku** navštevuje deti Mikolaj. Mikolaja niekedy sprevádza aj tzv. snehová vločka.

V **holandčine** znie meno obdarúvajúceho Sinterklaas.

Už prvú sobotu po 11. novembri prichádza parníkom zo Španielska, kde žije po zvyšok roka. Spolu s Čiernym Petrom prichádzajú odmeniť dobré deti a pokarhať tie, ktoré neposlúchali. Rozpráva sa, že Čierny Peter poslušné deti zabáva a tie, ktoré sú ich pravým opakom, berie do vreca naspäť so sebou. Piateho decembra pripravujú deti svoje topánky ku komínu, do ktorých často dávajú mrkvu alebo seno pre Sinterklaasovho bieleho koňa, ktorým sa podľa povesti pohybuje nad komínmi domov. Potom, čo Sinterklaas roznoší nádielku, údajne sa vracia z prístavu v Rotterdame naspäť do Španielska.

Belgické deti sa tiež tešia na Mikuláša s Čiernym Petrom. Keďže je **Belgicko** známe ako krajina čokolády, obchody sú plné čokoládových figúrok Mikuláša. Najväčšie z nich sú vysoké viac než pol metra.

V **Nemecku** sa v jednotlivých regiónoch oslavy líšia. V Bavorsku miesto čerta sprevádza Mikuláša hrôzu naháňajúci Krampus. V ostatných spolkových krajinách ho sprevádza sluha Ruprecht. Je to chlapík s bujnou bradou, tmavou pleťou od uhlia, ovešaný reťazami, kožušinami a metlami. No Ruprecht nie je taký hrôzostrašný. Anjel tu ale nechodí vôbec.

V susednom **Rakúsku** večer pred sviatkom Mikuláša prechádza ulicami mesta postava oblečená v biskupskom kostýme nazývaná Svätý Nikolaus. Nechodí sám, ale sprevádza ho strašidelný Krampus. Má dlhé, často zahnuté kozie rohy, tmavú srst', dlhý špicatý jazyk a kopytá. Celý je spútaný reťazami a zvoncami, ktoré hlasno hrkocú. Okrem toho má prút alebo zväzok brezových vetiev, ktorými švihá neposlušné deti. Kým svätec rozdáva darčeky, Krampus straší neposlušné deti, ktoré môžu skončiť v jeho vreci alebo koši. Táto tradícia sa pestuje v celej alpskej oblasti.

Podobná postava chodí s Mikulášom aj vo **Švajčiarsku**. Volá sa Schmutzli a Mikuláš je Samichlaus. Jeho meno pochádza z nemeckého slova Schmutz, teda špina. Odkazuje na jeho často tmavú, zanedbanú a zašpinenú tvár a odev. Rovnako ako Krampus, tak aj Schmutzli, nosí so sebou veľké vrece a zväzok prútov, ktoré má používať na strašenie neposlušných detí. A kým Samichlaus je láskavý, zapisuje si dobré skutky detí do svojej „Knihy života“, jeho desivý spoločník je mŕkvy a ide z neho strach. Jeho úlohou je postarať sa o to, aby deti hovorili pravdu a sľúbili, že sa polepšia.

Vo **Francúzsku** prichádza Mikuláš 6. decembra. Nemá žiadneho pomocníka. Jazdí celkom sám na oslíkovi a vo svojej noši má pripravené drobné darčeky pre deti.

V **Maďarsku** Mikuláš navštevuje deti 6. decembra večer. Deti si dávajú topánky do okna. Zvyčajne si v nich nájdú aj dobroty, aj prúty. Mikuláša sprevádza postava Krampus, ktorý má za úlohu strašiť. Dospelí nosia v tento deň všade mikulášske čiapky.

V **Chorvátsku** sprevádza Mikuláša tiež čert Krampus. Rovnako si deti v predvečer dňa prichystajú na okno vyčistené topánky, v ktorých si ráno nájdú darček, sladkosti, ovocie alebo sušené plody.

V **Rumunsku** chodí Moș Nicolae, ktorý deťom v noci z piateho na šiesteho decembra necháva papuče či zimné topánky naplnené sladkosťami, drobnosťami a ovocím. Neposlušné deti dostanú za trest prúty. Spolu so sympatickým obdarúvateľom chodí Krampus, ktorý aj tu zanechá prúty.

V **Bulharsku** sa neslávi Mikuláš, ale Nikulden. Je to odlišný sviatok. Nechodí ani Mikuláš, ani anjel a ani čert. Túto tradíciu v Bulharsku nepoznajú. Tento deň je oslavou menín Nikolasov a Nikolajov, čo sú variácie mena Mikuláš.

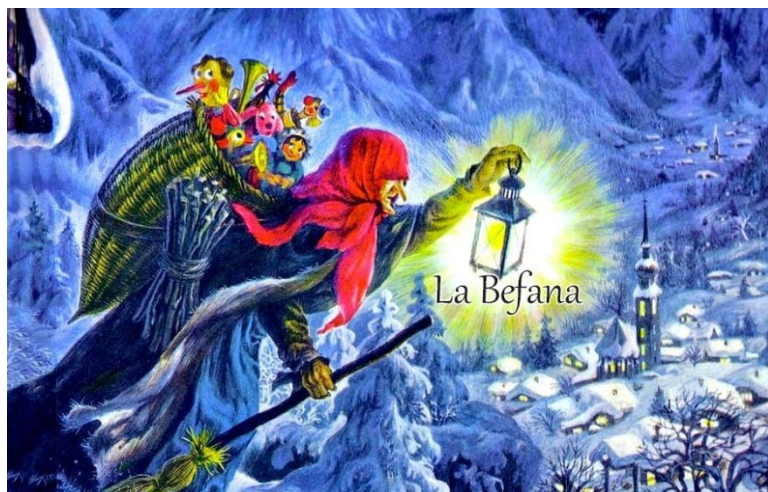
V **Grécku**, **Albánsku** a **Srbsku** sa svätý Mikuláš oslavuje v predvečer jeho sviatku, 5. decembra. Tento deň je známy ako Shen'Kolli i Dimnit (Svätý Mikuláš Zimný). V týchto kultúrach je tento deň dňom pôstu, nie rozdávania darčiekov.

Škandinávsky Jultomten začal ako obyčajný škriatok, ktorý ochraňoval deti a zvieratá od nešťastia a aj od robenia domácich prác. Plynutím času sa výzorom začal tento škriatok podobať na Santu svojou červenou čapicou a bielou bradou. Namiesto Severného pólu žije v lese pri domoch ľudí. Jultomten nosí počas sviatkov darčeky a pred dverami sa mu necháva miska ovsenej kaše s maslom na posilnenie.

Podľa **fínskych** povestí žije na úpätí hory Korvatunturi Joulupukki, akási obdoba Santa Clausa. Schováva tu všetky lístočky od detí s ich prosbami. O balenie darčiekov sa tu starajú škriatkovia a vozia ich saňami so sobím záprahom. Názov Korvatunturi je zložený z dvoch fínskych slov: Korv (ucho) a Tunturi (hora). Tá totiž svojimi tromi výbežkami pripomína tvarom ucho. Vďaka tomu Joulupukki podľa povesti počuje všetky želania, ktoré deti po celom svete vyslovia. Domovom Joulupukkiho je Laponsko.

V **Taliansku** chodí namiesto Mikuláša priateľská stará žena La Befana. Má magické schopnosti a poslušným deťom podaruje hračky a zlým deťom dá uhlie alebo popol. Do domu sa dostane vďaka komínu. La Befana preferuje klobásky a víno. Je veľmi poriadkumilovná a metlou pozametá akýkoľvek neporiadok, ktorý svojím príchodom cez komín spôsobila. Deň, kedy navštevuje domovy detí, je 6. januára.

Príbeh hovorí, že Svätý Mikuláš je patrónom detí a je veľmi štedrý. V minulosti potajne dával balíčky zlata tým, ktorí boli v núdzi. Na **Ukrajine** chodí spolu s anjeli navštevovať deti 19. decembra a rozdáva dary. Niekedy nechá deťom pod vankúšom vetvičku zo stromu, aby im pripomenul, že majú byť dobré.

O **ruskom** Dedovi Mrázovi ste už zaiste počuli. Oblieka sa veľmi podobne ako americký Santa Claus do červeného kabáta a má dlhú bielu bradu a vlasy. Nechodí však sám. Na cesty sa spolu s ním vydáva jeho vnučka Sneguročka (Snežná služná). Presúvajú sa na snežných saniach, ktoré ťahá konský záprah. Legenda hovorí, že Dedo Mráz bol kedysi zlý čarodejník, ale v priebehu rokov sa rozhodol robiť dobro tým, že na Nový rok obdarúva deti darčekom.

V **USA** sa z Mikuláša zrodil Santa Claus a nosí darčeky až počas Vianoc. Meno vzniklo skomolením holandského mená Sinterklaas, ktoré je skratkou pomenovania svätého Mikuláša Sint Nicolaas.

Pôvodne bol zobrazovaný podobne ako náš Mikuláš – v biskupskom rúchu. Jeho súčasnej podobe prispel ruský dedo Mráz, ale hlavne reklama na Coca-colu, ktorej vyobrazenie Santa Clausa v 30. rokoch zľudovelo a táto podoba je populárna dodnes.

Zo Sinterklaasa sa stal Santa Claus (Vianočný otec), ktorý jazdí na saniach, nosí darčeky (často spojené s Vianocami), má červený oblek a pomocníkov škriatkov (elfov).

V Amerike a vo **Veľkej Británii** sa sviatok svätého Mikuláša tradične neoslavuje, no zvyky podobné tým mikulášskym sa stali súčasťou vianočných osláv.

*Na deň, kedy chodí obdarúvať sympatický muž, sa teší každé jedno dieťa. A aj pri oslave tohto dňa platí: **Iný kraj, iný mrav**. Mnohé prvky mikulášskych osláv sú celkom podobné, ale môžeme pozorovať aj rozdiely. Tradície sa približujú v závislosti od krajín, ktoré k sebe majú geograficky blízko.*

Spoločné prvky:

- **Obdarovávanie:** Všetky tradície spája štedrosť a dobré skutky, ktoré sv. Mikuláš symbolizuje.
- **Pomocníci:** Často ho sprevádzajú postavy symbolizujúce dobro (anjel) a zlo (čert/Krampus/Schmutzli).
- **Pôvod:** Všetky postavy vychádzajú z historického biskupa Mikuláša z Myry (dnešné Turecko), ktorý bol známy svojou štedrosťou.

Redaktor, grafická a jazyková úprava: Mgr. Katarína Kuncová

Vydané: december 2025

Registrované: Okresným úradom Michalovce

Registračné číslo: 35/2003